

Vides piekļūstamības nodrošināšana patvertnēs

Uldis Balodis

arhitekts, LAS, RTU ADI

Kīpsalas iela 6, Rīga

15.10.2026.

VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS NODROŠINĀŠANA PATVERTNĒS

1. Normatīvi, kas nosaka prasības patvertņu izbūves risinājumiem

- **1.1. Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums**
- **1.2. Patvertņu būvnormatīvs LBN 210-25**
- **1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.**

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

- **2.1. Ukrainas pieredze**
- **2.2. Izraēlas pieredze**

1. Normatīvi, kas nosaka prasības patvertņu izbūves risinājumiem

1.1. Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums **7.¹ pants. Patvertnes**

- **(1) Patvertnes iedala šādās kategorijās:**
- **1) I kategorija** — patvertnes aizsardzībai no sprādziena triecienviļņa, ķīmisko kaujas vielu, jonizējošā starojuma un radioaktīvo putekļu iedarbības, šķembām;
- **2) II kategorija** — patvertnes aizsardzībai no sprādziena triecienviļņa un šķembām;
- **3) III kategorija** — patvertnes, kas izveidotas, pielāgojot būves vai to daļas, un mazina ietekmi no sprādziena triecienviļņa, šķembām.

1. Normatīvi, kas nosaka prasības patvertņu izbūves risinājumiem

1.1. Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums **7.¹ pants. Patvertnes**

- **(2) I kategorijas patvertni izbūvē, veicot tādu jaunu A un B kategorijas kritiskās infrastruktūras objektu būvniecību, kuros ikdienā paredzēts pastāvīgi uzturēties personālam.**
- **(3) Patvertni, kura atbilst vismaz II kategorijai, izbūvē, veicot šāda jauna objekta būvniecību:**
 - 1) daudzdzīvokļu māja ar vairāk nekā pieciem virszemes stāviem;**
 - 2) publiskā ēka:**
 - a) pirmsskolas izglītības iestāde, pamatizglītības iestāde, vidējās izglītības iestāde, profesionālās izglītības iestāde, augstskola,
 - b) stacionārā ārstniecības iestāde,
 - c) cita publiskā ēka, kuras kopējā platība ir vismaz 2500 kvadrātmetru.

1. Normatīvi, kas nosaka prasības patvertņu izbūves risinājumiem

1.1. Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums **7.¹ pants. Patvertnes**

- (2) I kategorijas patvertni izbūvē, veicot tādu jaunu A un B kategorijas kritiskās infrastruktūras objektu būvniecību, kuros ikdienā paredzēts pastāvīgi uzturēties personālam.
- (3) Patvertni, kura atbilst vismaz II kategorijai, izbūvē, veicot šāda jauna objekta būvniecību:
 - 1) daudzdzīvokļu māja ar vairāk nekā pieciem virszemes stāviem;
 - 2) publiskā ēka:
 - a) pirmsskolas izglītības iestāde, pamatizglītības iestāde, vidējās izglītības iestāde, profesionālās izglītības iestāde, augstskola,
 - b) stacionārā ārstniecības iestāde,
 - c) cita publiskā ēka, kuras kopējā platība ir vismaz 2500 kvadrātmetru.

1. Normatīvi, kas nosaka prasības patvertņu izbūves risinājumiem

1.1. Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums **7.¹ pants. Patvertnes**

- (4) Tāda objekta īpašnieks vai valdītājs, uz kuru neattiecas šā panta otrā un trešā daļa, ir tiesīgs izveidot III kategorijas patvertni.

atbilstoši Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta izstrādātajām vadlīnijām

Kas ir izdots pamatojoties uz Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 9.panta piekto daļu

(<https://www.vugd.gov.lv/lv/vadlinijas-par-minimalajam-prasibam-telpu-pielagosanai-iii-kategorijas-patvertnes-izveidosanai-0> Atjaunināts: 10.07.2026.)

par minimālajām prasībām telpu pielāgošanai III kategorijas patvertnes izveidošanai. Vadlīnijās norādīti obligātie ieviešanas nosacījumi un vēlamie ieviešanas nosacījumi, kas piemērojami atbilstoši telpu veidam un iespējām.

1.2. Patvertņu būvnormatīvs LBN 210-25

- **3. pants** Patvertni var ierīkot atsevišķā ēkā vai ēkas daļā.
- **4. pants** Patvertne var būt jebkura lietošanas veida telpu grupa vai ēka. Ja patvertnes telpas izmanto tikai patvertnes funkcijām, **patvertnei tiek noteikts aizsardzības būves lietošanas veids (kods 1274) un piemērotas IV lietošanas veida telpām noteiktās ugunsdrošības prasības.** Ja patvertnes telpas izmanto citām funkcijām, patvertnei tiek noteikts cits lietošanas veids.

1.2. Patvertņu būvnormatīvs LBN 210-25

II. Vispārīgās prasības patvertnēm

- **6.** Patvertnē jābūt vismaz vienai avārijas izejai. **Ieeja patvertnē netiek uzskatīta par avārijas izeju. Vismaz viena patvertnes izeja nodrošina vides pieejamību.**
- **8.** Patvertnes **platība**, neierēķinot tehnisko telpu platību, **ir ne mazāka kā $0,75 \text{ m}^2$** uz vienu būves lietotāju. Lietotāju skaitu nosaka atbilstoši maksimālajam būves lietotāju skaitam. Patvertnes minimālā kopējā platība ir 20 m^2 .
- **9.** Patvertnes griestu minimālais **brīvais augstums ir 2,00 m.**
- **11.** Patvertnē, kas paredzēta mazāk nekā **500** cilvēkiem, **minimālais ieejas durvju un avārijas izejas durvju platums ir 900 mm**, bet patvertnē, kas paredzētas **500 cilvēkiem un vairāk**, minimālais ieejas durvju un avārijas izejas **durvju platums ir 1200 mm.**

1.2. Patvertņu būvnormatīvs LBN 210-25

II. Vispārīgās prasības patvertnēm

- **12.** Patvertnē, kas paredzēta **1000 cilvēkiem** un vairāk, ir vismaz divas ieejas ar minimālo durvju platumu 1200 mm.
- **13.** Patvertnes **durvis atveras uz āru**, un durvis ir iespējams aizvērt un atvērt manuāli no patvertnes iekšpusēs un ārpuses.

1.2. Patvertņu būvnormatīvs LBN 210-25

- **16.** Patvertnē izvieto tualeti. Tualetes kabīņu skaitu nosaka atbilstoši cilvēku skaitam, ko paredzēts izmitināt patvertnē, – viena tualetes kabīne uz 50 cilvēkiem vai viena tualetes kabīne uz 20 cilvēkiem, ja tā ir sausā tualete.
- **17.** Tualetes kabīnes minimālie izmēri ir 1,2 x 1,1 m. Tualetes kabīnes izvieto pie telpu ventilācijas pārspiediena vārsta vai gaisa izplūdes vadiem. **(Norma nenodrošina vides piekļūstamības nosacījumus)**

1.2. Patvertņu būvnormatīvs LBN 210-25

Patvertņu būvnormatīvs LBN 210-25

- 6. punkts nosaka , ka **Vismaz viena patvertnes izeja nodrošina vides pieejamību,**
- 11. punkts paredz ka patvertnē, kas paredzēta **mazāk nekā 500 cilvēkiem, minimālais** ieejas durvju un avārijas izejas **durvju platums ir 900 mm**, kas atbilst minimālajām vides piekļūstamības prasībām.

Uz šo brīdi LBN 200 - 21 “Būvju vispārīgo prasību būvnormatīvs” un LBN 201-15 “Būvju ugunsdrošība” nenosaka specifiskas prasības vides piekļūstamībai speciāli patvertnēm, kā atsevišķām būvēm vai telpu grupām. **Pagaidām projektējot patvertnes ir attiecināmas kopējās prasības vides piekļūstamības nodrošināšanai.**

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

III kategorijas patvertnes tiek veidotas, primāri pielāgojot esošu būvju pagrabstāvus vai citas pazemes telpas, kas sākotnēji nav projektētas un būvētas patvertnes funkcijai. Līdz ar to šo telpu plānojums, konstruktīvie risinājumi, ieejas mezgli un inženiertehniskās sistēmas var būt ierobežotas attiecībā uz pilnvērtīgu piekļūstamības prasību nodrošināšanu visām iedzīvotāju grupām. Izstrādājot vadlīnijas III kategorijas patvertnēm, jāparedz samērīga un tehniski pamatota pieeja piekļūstamībai, maksimāli izmantojot esošās būves iespējas un veicot saprātīgus pielāgojumus (piemēram, margu ierīkošanu, apgaismojuma uzlabošanu, kontrastmarķējumu un informatīvu norāžu izvietojumu), vienlaikus atzīstot, ka atsevišķos gadījumos pilnīga piekļūstamība var nebūt tehniski vai ekonomiski īstenojama bez nesamērīgas pārbūves. **Šādos gadījumos prioritāte ir patvertnes pamatfunkcijas – cilvēku drošības – nodrošināšana, vienlaikus izvērtējot iespējamās alternatīvos risinājumus personām ar funkcionāliem traucējumiem.**

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

- Vadlīnijām (rekomendācijām) pievienotie skaidrojošie attēli

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

Patvertnei pielāgojamo telpu piemērotība.

■ Obligātie ieviešanas nosacījumi

1.1. Patvertne ir izveidota pagrabstāvā¹, pazemes stāvā² vai cokola stāvā³, kurā neatrodas maģistrālie ūdensvadi vai siltumtīkli.

1.2. Ja patvertne izveidota cokola stāvā, tās pazemes daļas iedziļinājums attiecībā pret planēto zemes līmeni ir **vismaz 1,5 metri**.

1.5. Patvertnes platība ir vismaz 20 m².

1.9. Patvertnēm jāatrodas netālu no iedzīvotāju uzturēšanās vietām, **līdz 300 m**, lai nodrošinātu cilvēku nokļūšanu patvertnē iespējami drīzā laikā no ziņu saņemšanas par apdraudējumu.

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai

VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

■ **Vēlamie ieviešanas nosacījumi**

1.11. Patvertni ieteicams ierīkot telpās, kur ārsienu konstrukcijās nav lielu aiļu (logi, vārti, utt.)

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes

ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

Minimālās prasības patvertņu ierīkošanai.

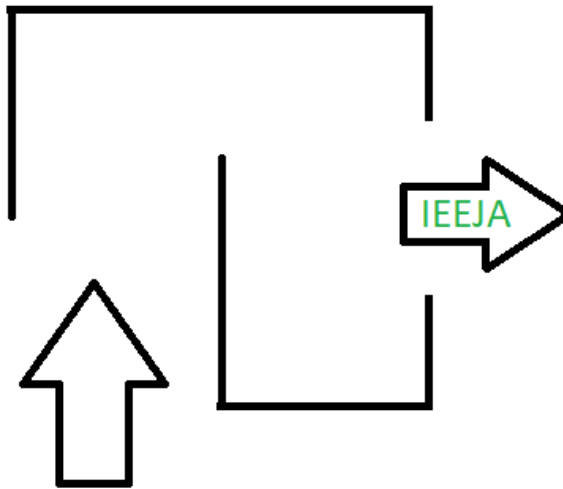
Obligātie ieviešanas nosacījumi

- **2.1. Patvertnes cilvēkietilpību aprēķina, nosakot 0,75 m² uz vienu personu.** Nosakot patvertnes cilvēkietilpību, ņem vērā telpu lietderīgo platību – tikai tās telpas, kur atradīsies cilvēki, bet ne palīgtelpas.
- 2.2. Patvertnes ieejas durvis ir izgatavotas no metāla, masīvkoka vai apšūtas ar metālu.
- **2.6. Jāparedz iespēja iekļūt patvertnes telpās ar bērnu ratiņiem un cilvēkiem ratiņkrēslos patstāvīgi vai ar līdzcilvēku atbalstu.**
- **2.7. Patvertnei ar lietderīgo platību (kur uzturēsies cilvēki) virs 250 m² jābūt vismaz divām izejām. Gadījumā, ja patvertnei ir tikai viena ieeja/ izeja, tad otru – avārijas izeju – var organizēt, izmantojot, piemēram, logu, lūku u.c. risinājumu.**

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

Vēlamie ieviešanas nosacījumi

- **2.9.** Ja patvertnes ieeju nav iespējams aprīkot ar durvīm atbilstoši 2.2. punktam, tai jābūt izbūvētai kā labirinta vai zig-zag veida ieejai/ izejai (skat. attēlu).

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

- 3.4. Patvertnē jānodrošina sanitārie un higiēniskie apstākļi (viens labierīcības risinājums uz 40 cilvēkiem). Labierīcības ir jāveido, lai tās viegli kopjamas, bez ārēju pakalpojumu iesaistes (piemēram, bez asenizatoru pakalpojuma iesaistes).
- 3.8. Patvertnē nodrošina sēdvietas (piemēram, krēslus, solus u.c.), paredzot katram cilvēkam vismaz 0,75 m². Tāpat **ierīko arī gulēšanas vai atpūtas vietas — vismaz 10% no kopējā sēdvietu skaita — un katrai no tām nodrošina vismaz 1,87 m² uz vienu cilvēku .**

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

- 4.1. Pie ieejas patvertnē izvieto zīmi (attēlā), kas norāda, ka attiecīgajā objektā ierīkota patvertne (turpmāk – zīme). Zīmei ir uzraksts "Patvertne".
- 4.2. Zīmes ieteicamais minimālais izmērs ir 300x400 mm. Pieļaujams izvietot lielāka izmēra zīmes.
- 4.3. Zīmes grafiskā forma ieteicama signālbaltā (RAL-9003 vai Pantone 705) krāsā, zīmes fons – zaļā krāsā (RAL 6032 vai Pantone 3288).

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

- 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas <https://www.vugd.gov.lv/lv/1-pielikums-patvertnu-pieklustamibas-vadlinijas>

- IEEJA UN IZEJA

Veicot ieejas un izejas jaunu būvniecību, atjaunošanu, pārbūvi un restaurāciju, jāņem vērā universālā dizaina principi, **paredzot risinājumus cilvēkiem ar kustību traucējumiem, redzes ierobežojumiem, kā arī vecākiem ar bērnu ratiņiem un senioriem.** Tas nozīmē piemērotu durvju platumu (ne mazāk par 90 cm), sliekšņu neesamību vai to minimālu augstumu (ne augstāk par 2 cm), drošas uzbrauktuves **vai liftus**, skaidru un saprotamu marķējumu, kā arī pietiekamu apgaismojumu.

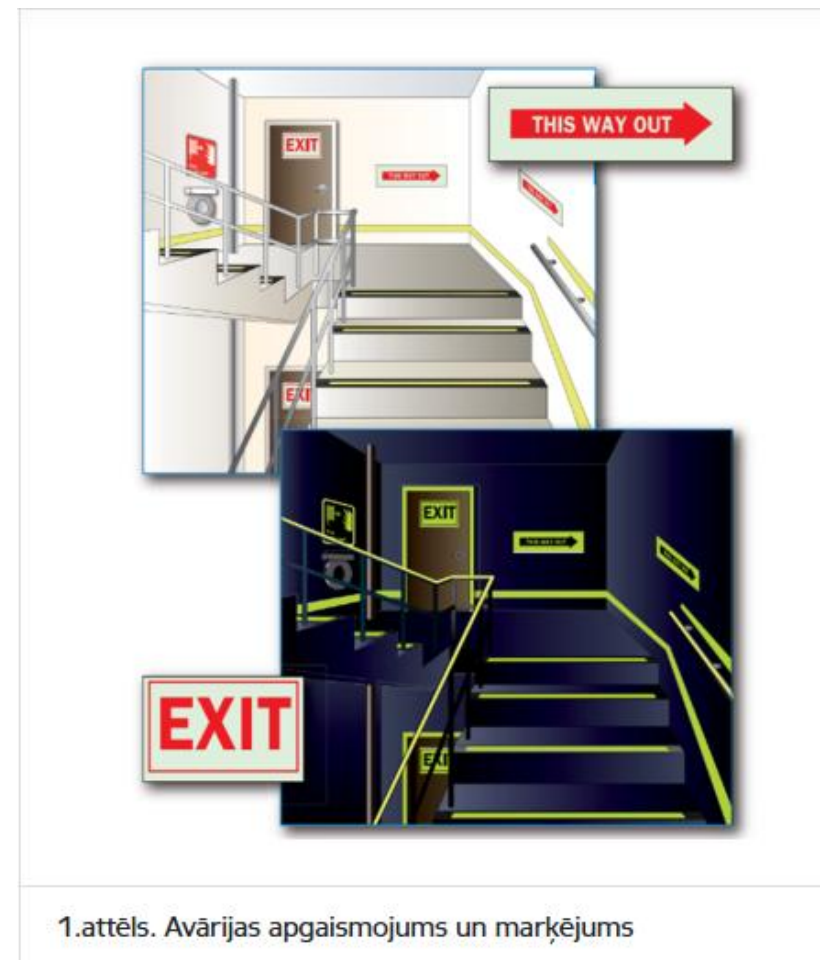
1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

▪ 1. pielikums Patvertņu piekļūstamības vadlīnijas

IEEJA UN IZEJA

Tāpat būtiski ir nodrošināt, lai ieejas un izejas būtu skaidri apzīmētas un viegli atveramas arī elektroapgādes pārtraukuma gadījumā.

Avārijas apgaismojums, kontrastējošas norādes un mehānismi, kas neprasa lielu fizisku spēku, ir būtiski priekšnoteikumi drošai evakuācijai (1.attēls). Piekļūstama ieeja un izeja patvertnē nav tikai tehniska prasība – tā ir sabiedrības atbildība par ikviena cilvēka drošību un cieņu krīzes situācijās.

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

■ 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

leeja un izeja patstāvīgai lietošanai

- Patstāvīga iekļūšana patvertnē ir būtiska drošības procesa sastāvdaļa, kas nodrošina, ka cilvēki var savlaicīgi un droši sasniegt patvērumu bez ārējas palīdzības. **Patstāvīga pārvietošanās ietver pieklūstamības risinājumus, maršrutu skaidrību un vides pielāgojumus, kas ļauj katrai personai orientēties un ieiet patvertnē droši un pārliecinoši bez līdzcilvēku palīdzības.** Mērķis ir nodrošināt, lai patvēruma sasniegšana būtu iespējama pēc iespējas ātrāk, vienkāršāk un bez šķēršļiem, ievērojot cilvēku daudzveidīgās vajadzības.
- **Patstāvīga iekļūšana patvertnē nozīmē, ka persona, kura pārvietojas ritenkrēslā, ar kruķiem vai staiguliem, var patstāvīgi iekļūt patstāvīgi iekļūt patvertnē ar lifta, nobrauktuves vai pacelāja palīdzību.**

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

- 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

leeja un leeja un izeja lietošanai ar līdzcilvēku atbalstu

- Situācijā, kad patvertnē nav pieejami nekādi palīgīdzekļi, cilvēku riteņkrēslā ir jāevakuē drošā veidā ar līdzcilvēku palīdzību. To var izdarīt gan viens vai divi cilvēki, ievērojot, ka svarīgākais ir drošība un kontrole pār kustību.

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

■ 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

leeja un leeja un izeja lietošanai ar līdzcilvēku atbalstu

- **Galvenie principi, kas jāievēro, pārvietojot cilvēku riteņkrēslā pa kāpnēm:**
- viens evakuētājs stāv aiz riteņkrēsla, turot riteņkrēsla rokturus un galveno svaru. Otrs atrodas riteņkrēsla priekšā, kontrolējot lejupejošo kustību un noturot krēslu no straujas slīdēšanas;
- sagatavo riteņkrēslu - aktivizē bremzes, lai cilvēks var droši apsēsties un nofiksēties, jāpārbauda, vai kāju balsti un kājas ir pareizi novietotas un nekas nevar aizķerties. Cilvēkam riteņkrēslā jābūt piestiprinātam ar drošības siksnu, ja tāda ir pieejama;
- novieto riteņkrēslu pareizajā pozīcijā - pavērs riteņkrēslu ar muguru pret kāpnēm, jo tā nodrošina lielāku stabilitāti nolaišanās laikā. Aizmugurējais evakuētājs nedaudz atgāž riteņkrēslu, līdz tas balstās uz lielajiem aizmugurējiem riteņiem;
- aizmugurē esošais evakuētājs (vadošais): tur krēslu aiz rokturiem ar stingru satvērienu, pakāpeniski soļo lejup pa vienu pakāpienu vienlaikus un kontrolē riteņkrēsla slīpumu;

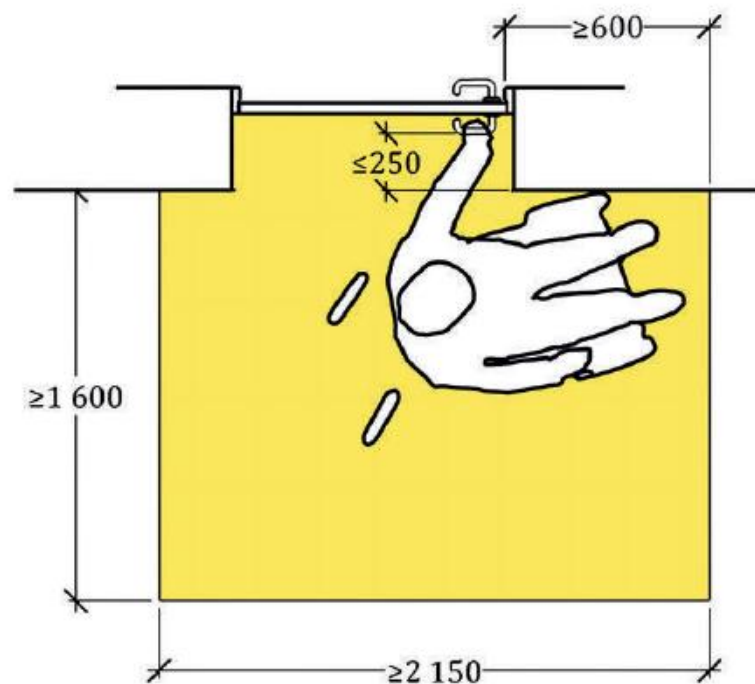
1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

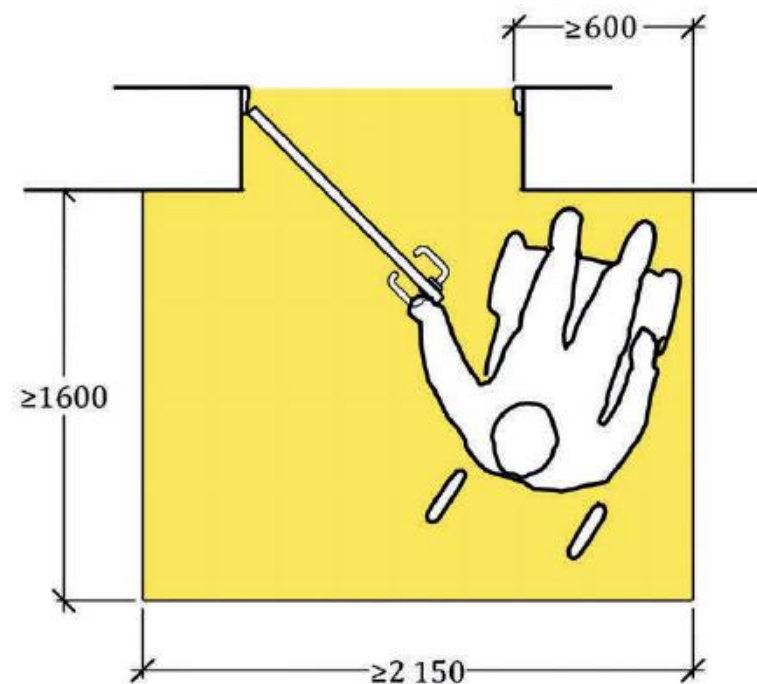
VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

■ EVAKUĀCIJAS DURVIS

LVS CEN/TR 17621:2023

a)

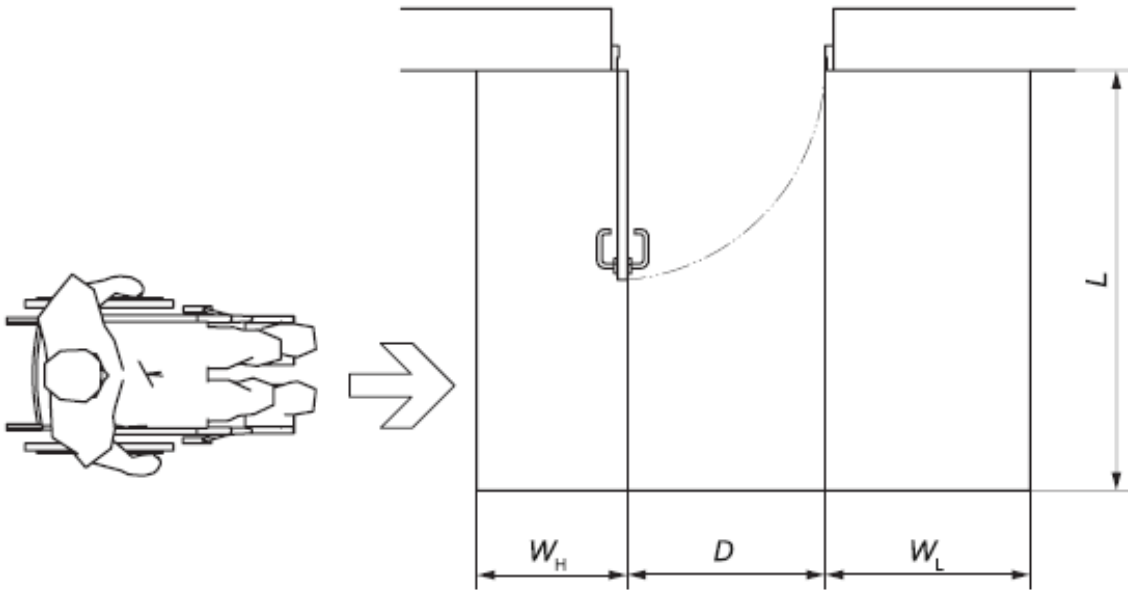

b)

VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

- EVAKUĀCIJAS DURVIS

ISO 21542:2021

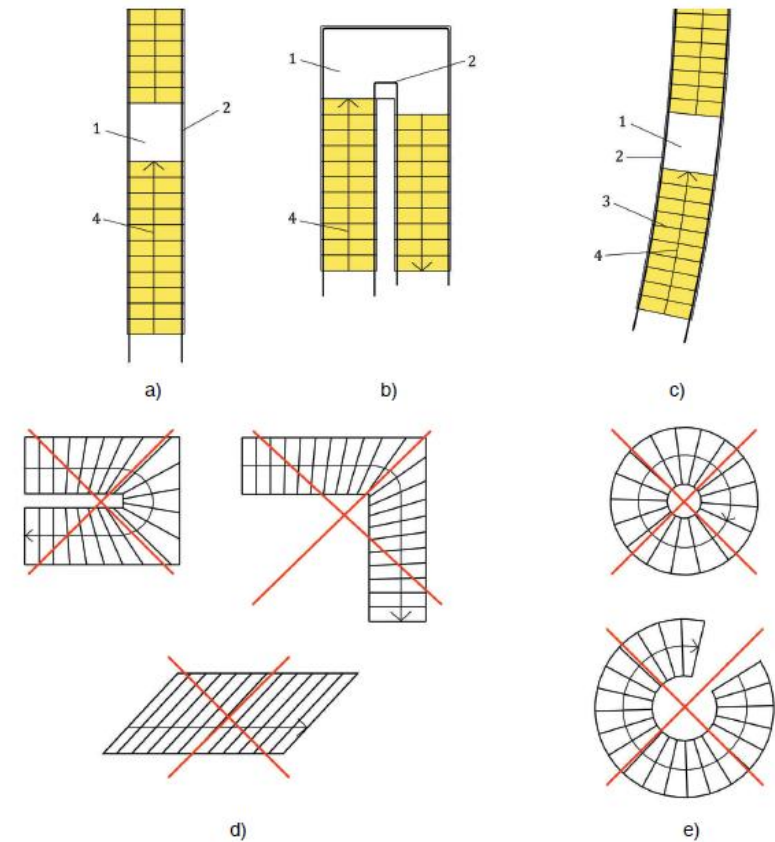
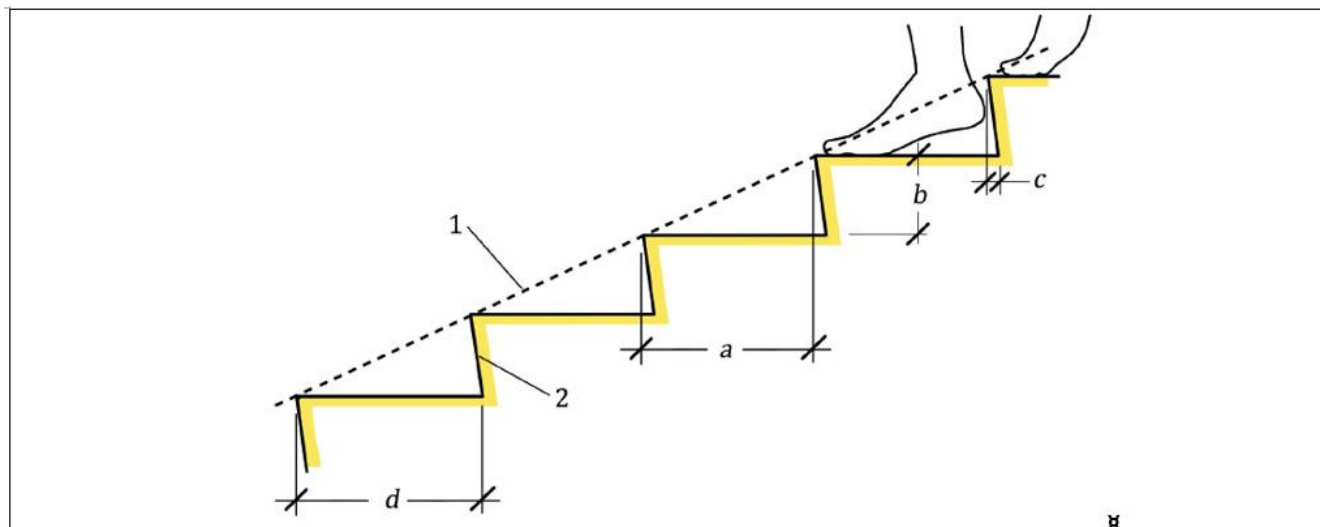

Dimension D [mm]	Dimension L [mm]	Dimension W_H [mm]	Dimension W_L [mm]
800	1 670	670	900
850	1 670	660	900
900	1 670	610	900
950	1 670	560	900
1 000	1 670	510	900

VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

■ KĀPNES, KĀPŅU TELPAS

LVS CEN/TR 17610:2023 L

VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

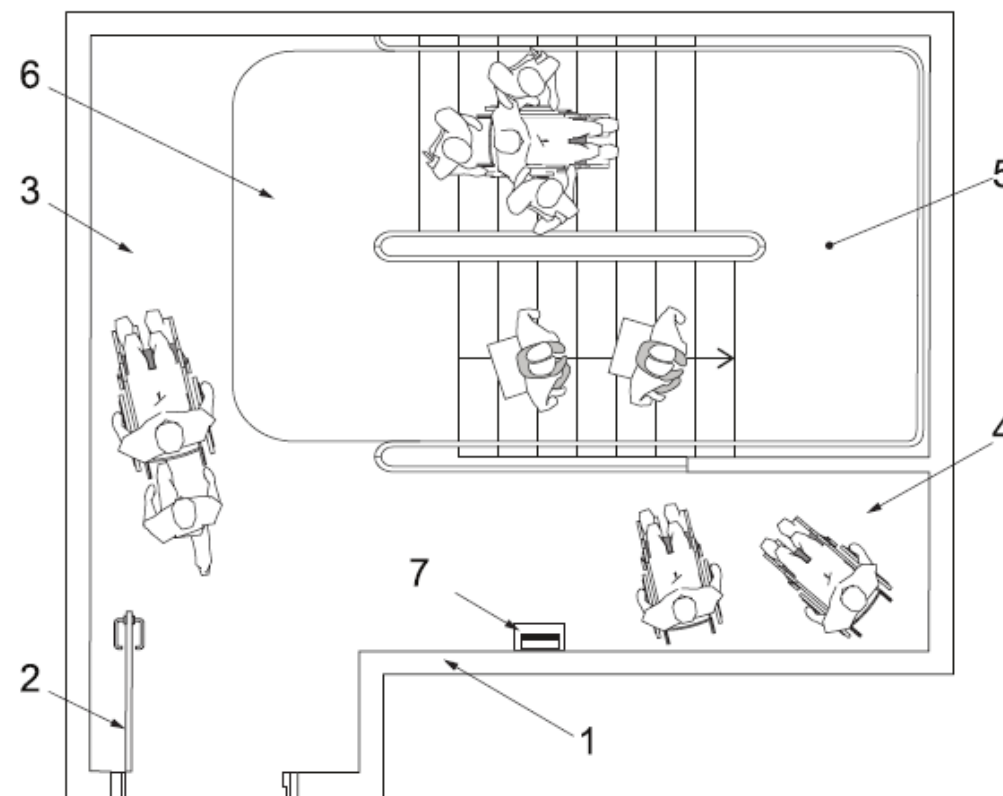
ISO 21542:2021

■ KĀPNES, KĀPŅU TELPAS –

VIDES PIEKĻŪSTAMS

EVAKUĀCIJAS RISINĀJUMS

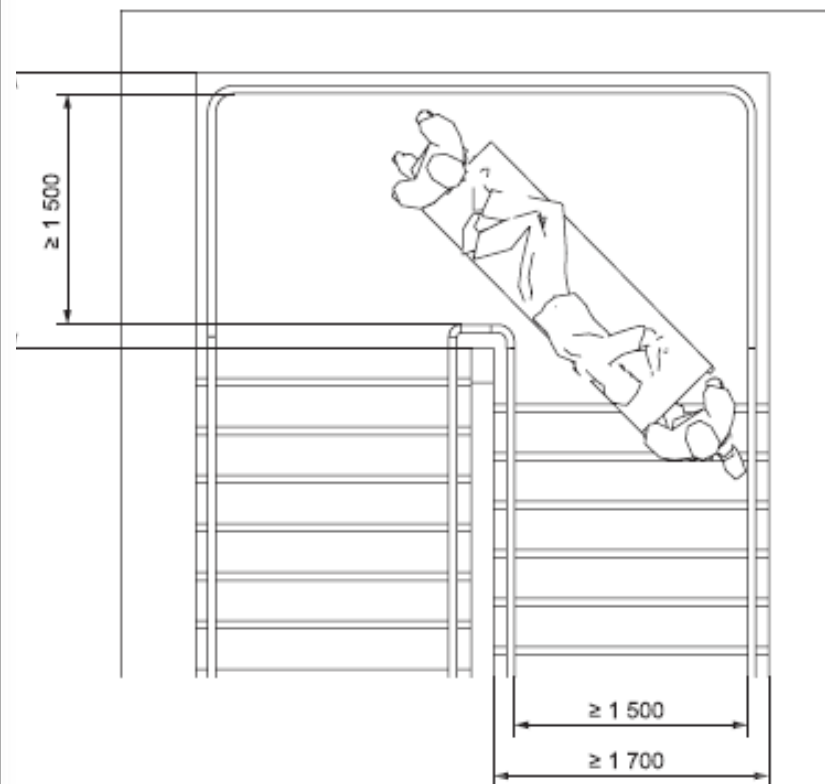
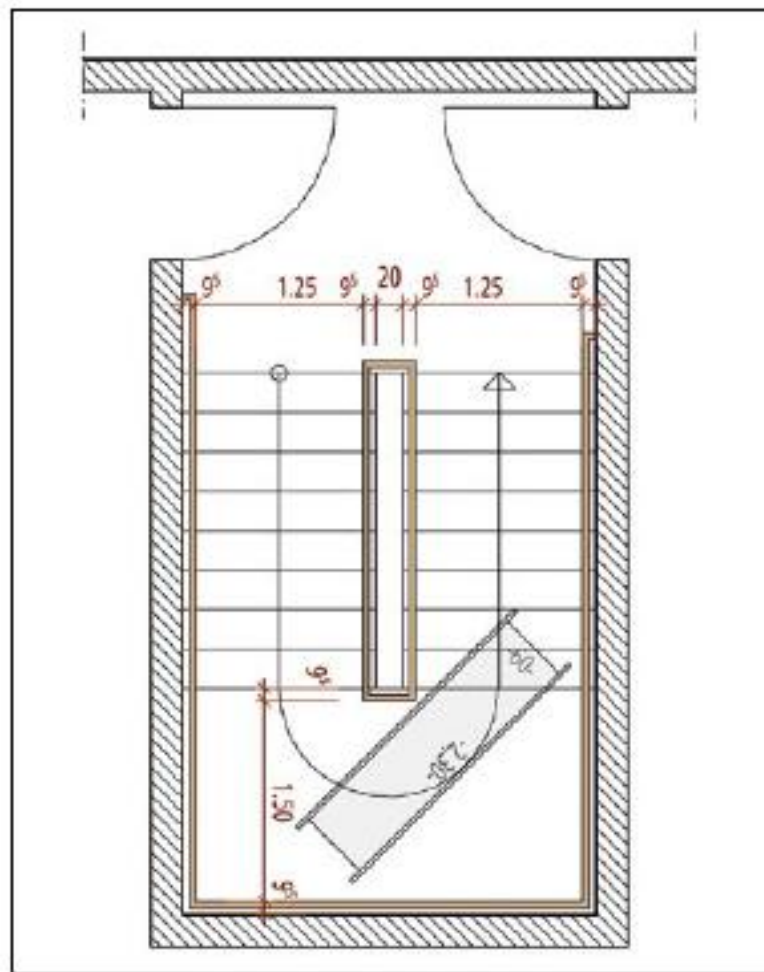
- Ja kāpnēs tiek izmantotas ugunsgrēka evakuācijai, to minimālais brīvais platums bez šķēršļiem ir 1 500 mm starp margu iekšējām malām abās pusēs.

VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

ISO 21542:2021

- KĀPNES, KĀPŅU TELPAS –
VIDES PIEKĻŪSTAMS
EVAKUĀCIJAS RISINĀJUMS

VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

■ KĀPNES, pakāpienu izmēri- salīdzinājums

LBN 201-16

- p.124. Kāpņu slīpums evakuācijas ceļos nav lielāks par 1:1, pakāpiena platums ir vismaz 250 mm, pakāpiens nav augstāks par 220 mm.

LBN 200-21

- p.62. Pakāpiena augstums ir no 12 līdz 18 cm. Pakāpiena platuma un divu augstumu summai jābūt no 60 līdz 65 cm.

LVS CEN/TR 17610:2023 L

- Minimālais pakāpiena platums ir 280 mm, vēlams 300 mm, maksimālais pakāpiena augstums ir 180 mm, vēlams 150 mm

VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS Telpiskās plānošanas risinājumi

- **KĀPNES, maksimālais pakāpienu skaits laidā- salīdzinājums**

LBN 201-16

- Nav noteikts

LBN 200-21

- Nav noteikts

LVS CEN/TR 17610:2023 L

- a) Kāpņu laidā ar ne vairāk kā 16 pakāpieniem vai, ja telpa ir ierobežota un neļauj izvietot tikai 16 pakāpienus, tad maksimums ir 20 pakāpieni.

VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

▪ KĀPNES, margu augstums

LBN 201-16

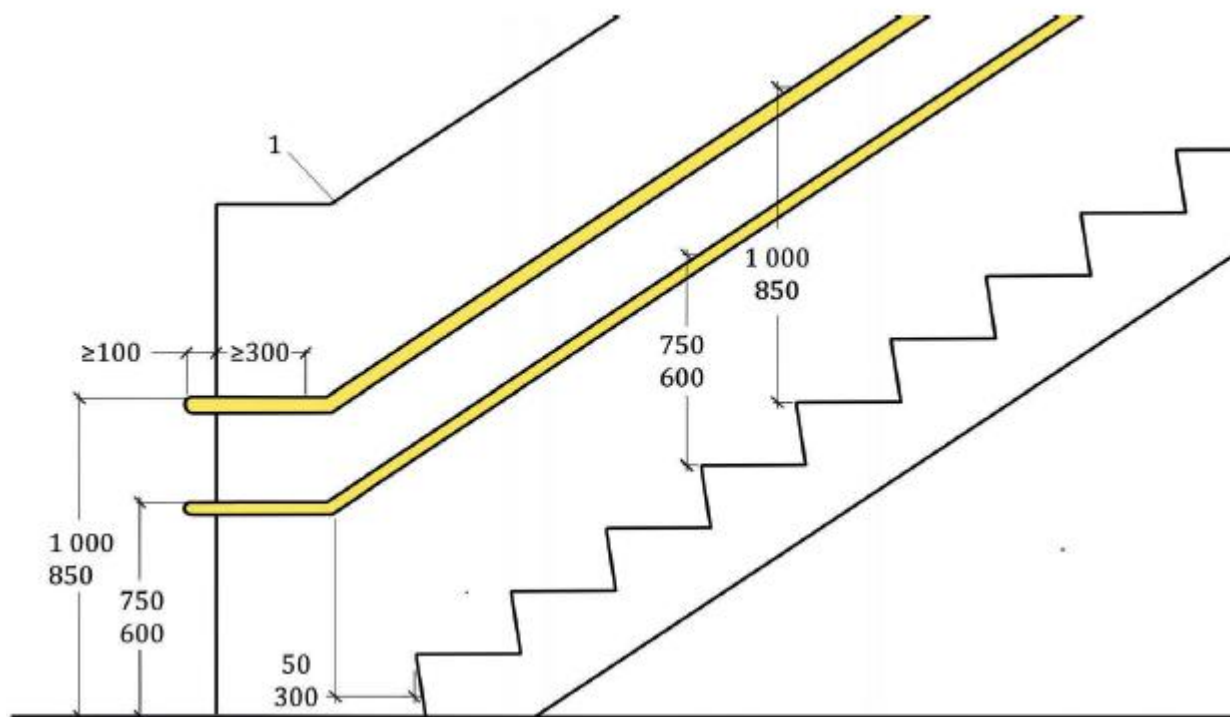
- p. 132. Kāpnes evakuācijas ceļos aprīko ar margām, kas nav zemākas par 1,1 m.

LBN 200-21

- p. 58. Margas projektē atbilstoši konstruktīviem aprēķiniem un ēkas lietošanas veidam, nodrošinot ēkas lietotājiem drošu vidi, novēršot krišanu, kā arī nodrošinot vides pieejamības prasības cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.
- Kāpņu laidus un laukumus norobežo ar margām, to minimālais augstums ir 1,1 metrs no pakāpiena priekšējās malas.

VIDES PIEKĻUSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

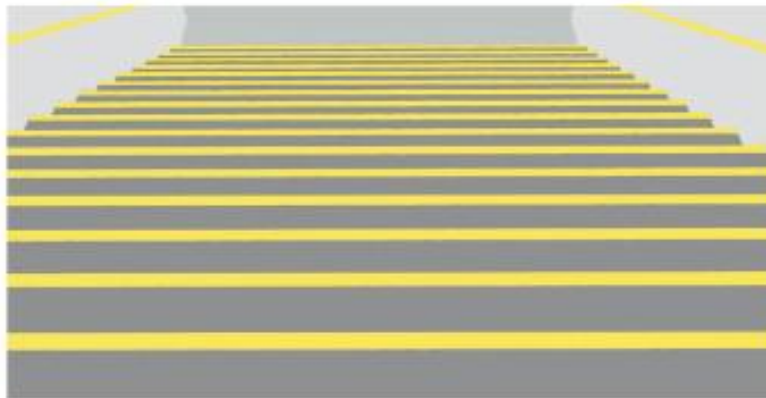
- **KĀPNES**, margu augstums LVS CEN/TR 17610:2023 L

VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

■ KĀPNES, KĀPŅU TELPAS – PAKĀPIENU MARKĒJUMS

LVS CEN/TR 17610:2023

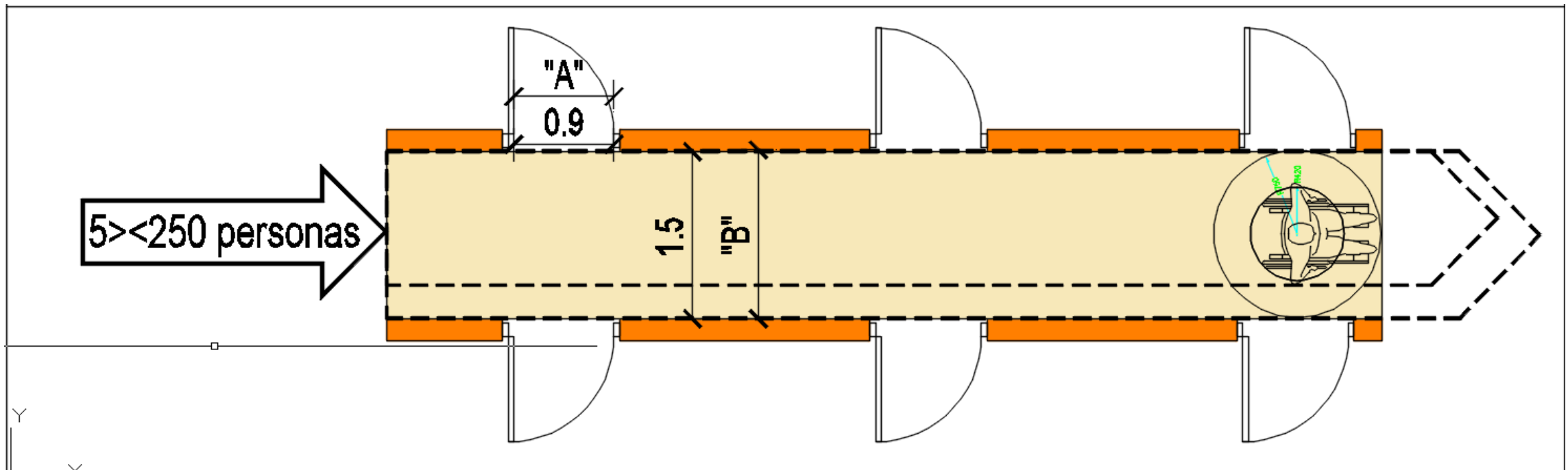
a)

b)

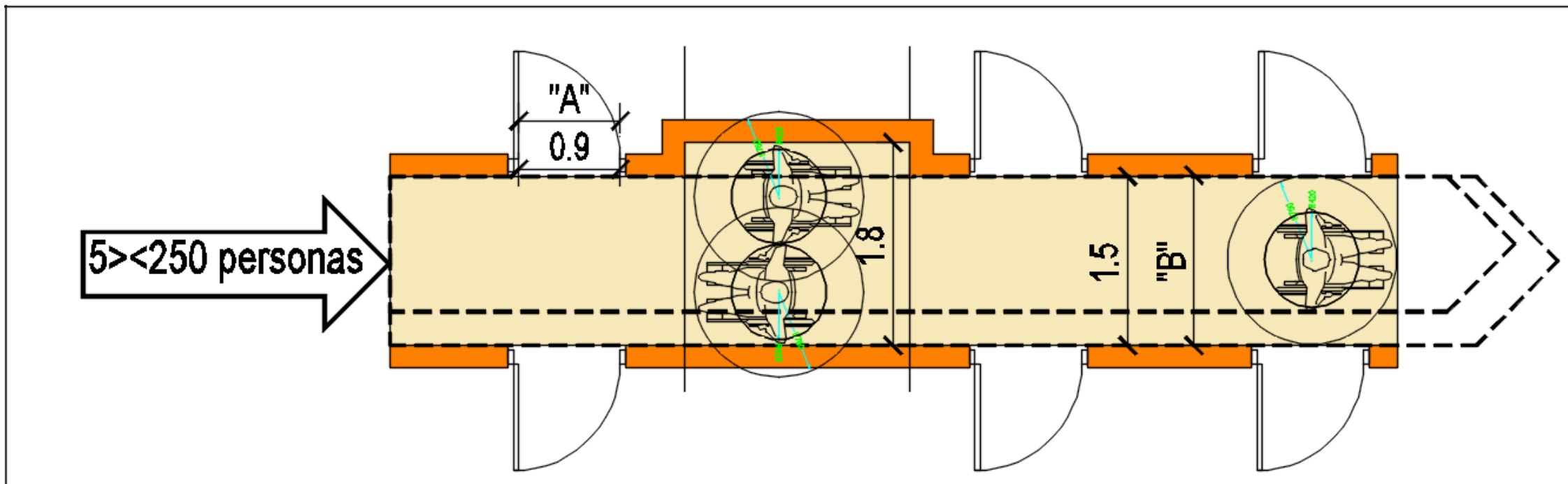
VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

- EVAKUĀCIJAS GAITENĪ UN VIDES PIEKĻŪSTAMĪBA
- **LBN 200 - 21.** p. 43. Personām ar funkcionāliem traucējumiem gaiteņu platumu paredz ne mazāku par 1,5 metriem, kā arī saskaņā ar evakuācijas prasībām.

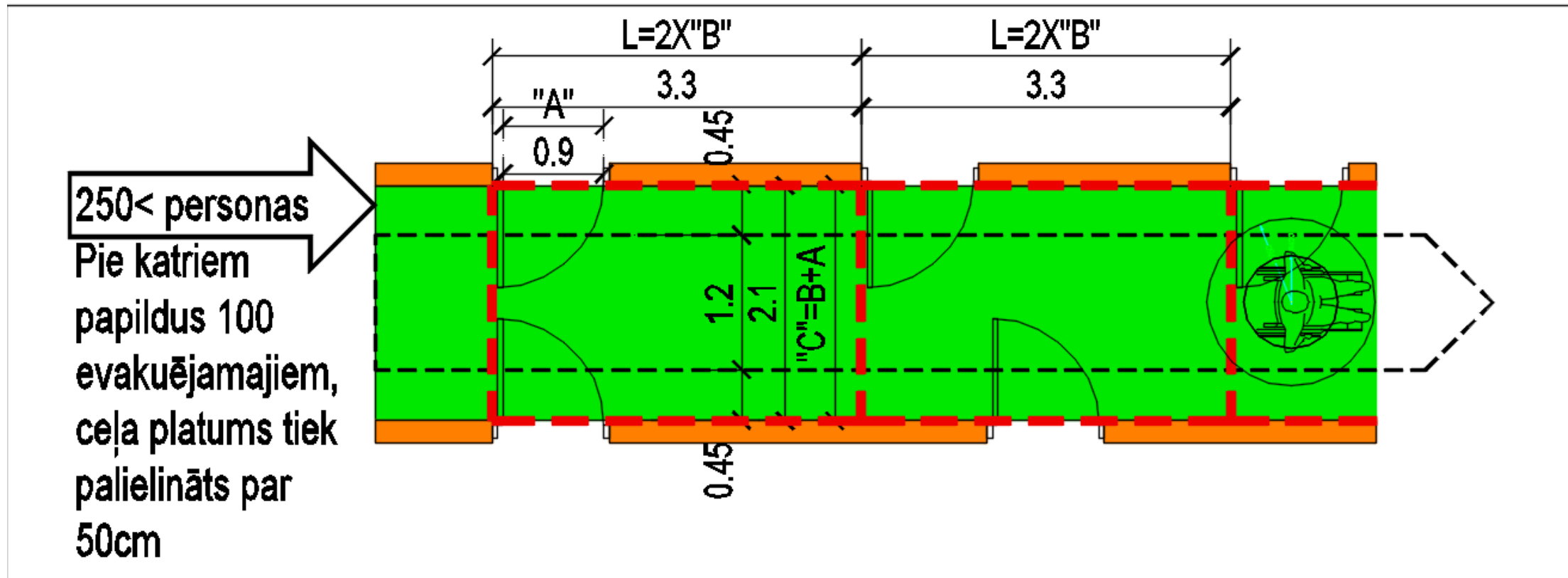
VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

- EVAKUĀCIJAS GAITENĪ UN VIDES PIEKĻŪSTAMĪBA

VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS UN EVAKUĀCIJAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS RISINĀJUMI

- EVAKUĀCIJAS GAITENĪ, KAM IR NODROŠINĀTA VIDES PIEKĻŪSTAMĪBA un durvju ietekme

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

■ 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

leeja un leeja un izeja lietošanai ar līdzcilvēku atbalstu

- Iekļūšana ar līdzcilvēku atbalstu vai tehnisko palīgīdzekļu palīdzību nozīmē, ka līdzcilvēki, izmantojot, evakuācijas krēslu, evakuācijas palagu vai matraci, palīdz personai ar ierobežotām pārvietošanās spējām droši un cieņpilni iekļūt un izklūt no patvertnes.
- Situācijās, kad patvertņu pieklūstamība nav pilnībā nodrošināta, cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem **var būt nepieciešams līdzcilvēku atbalsts, lai droši iekļūtu un izklūtu no telpām.** Lai organizētu cilvēku ar funkcionēšanas ierobežojumiem drošu, cieņpilnu un efektīvu iekļūšanu patvertnē, kā arī samazināt riskus, uzlabotu drošības sajūtu, patvertnē ir jānodrošina piemērotākais no pārvietošanas palīgīdzekļiem - evakuācijas krēsls, evakuācijas matracs vai palags

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

- 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

leeja un ieeja un izeja lietošanai ar līdzcilvēku atbalstu

- Evakuācijas krēsls var būt nepieciešams cilvēkiem, kuriem ir kustību ierobežojumi, bet kuri nelieto riteņkrēslu.

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

■ 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

SANITĀRTEHNISKĀS TELPAS

- Ierīkojot sanitārtehnisko telpu, nepieciešams nodrošināt, ka telpu ir iespējams lietot patstāvīgi vai ar līdzcilvēku atbalstu, nodrošinot, ka minētajā telpā persona riteņkrēslā vispār var iekļūt un veikt minimālo sevis aprūpi, saglabājot privātumu un cieņu.

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

■ 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

SANITĀRTEHNISKĀS TELPAS

- Risinājumi sanitārtehniskās telpas pieklūstamības nodrošināšanai
- ja ir uzstādīts tualetes pods vai ir nodrošināti citi autonomi tualesu risinājumi, tie ir aprīkoti ar atbalsta rokturiem;
- ja ir uzstādīta tualetes telts, nepieciešams paredzēt, ka tā ir bez sliekšņiem un tualetes pods ir aprīkots ar atbalsta rokturiem;
- ja sanitārtehniskā telpa ir ierīkota telpā bez durvīm, ir pieejami un uzstādīti aizslietņi, lai nodrošinātu privātumu;
- patvertnē ir skaidras norādes, kur atrodas sanitārais mezgls
- sanitārā mezgla daļā ir nodrošināts aprīkojums mazu bērnu aprūpei (14. attēls);
- personām ar stomas maisiņiem vai specifiskām medicīniskām vajadzībām ir nodrošināta atsevišķa higiēnas virsma 80–90 cm augstumā.

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunots: 10.09.2026.

■ 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

VIZUĀLĀ, AUDIO UN TAKTILĀ INFORMĀCIJA PATVERTNĒS

- Lai patvertne būtu droša un izmantojama ikvienam, tajā jāņem vērā ar dažādām funkcionālām vajadzībām atšķirīgās prasības. Pieklūstamības nodrošināšana nav vienots risinājums visiem — tā prasa mērķētus pielāgojumus, kas atbalsta orientēšanos, informācijas uztveri un drošu rīcību krīzes situācijās.
- **Informācija, kas nepieciešama cilvēkiem ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem:**
 - personām ar kustību traucējumiem: norādes uz pieklūstamu sanitāro mezglu;
 - personām ar dzirdes traucējumiem: vizuāli brīdinājuma signāli (17. attēls);
 - personām ar redzes traucējumiem: audiopaziņojumi, taktilās vadulas uz grīdas vai sienām personām garīga rakstura traucējumiem: piktogrammas un skaidras norādes, vieglā valoda

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

■ 1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas

VIZUĀLĀ, AUDIO UN TAKTILĀ INFORMĀCIJA PATVERTNĒS

Patvertnes apzīmējums

- Patvertnes ēka ir jāapzīmē ar vizuālu zīmi, kas vēsta, ka ēkā atrodas patvertne, tai skaitā, ja iespējams, pievienota norāžu plāksne vai zīme Braila rakstā (15.attēls) un starptautiskā invaliditātes zīme. (16.attēls). Zīme jānovieto sasniedzamā augstumā, ko var aizsniegt, arī sēžot riteņkrēslā.

Norādēm jābūt:

- augstā kontrastā;
- ar taktilu uzrakstu un Braila uzrakstu (15.attēls);
- novietotām 120–160 cm augstumā no grīdas

1.3. Vadlīnijas (rekomendācijas) par minimālajām prasībām III kategorijas patvertnes ierīkošanai VUGD Publicēts: 29.07.2024, atjaunināts: 10.07.2026.

- **1. pielikums Patvertņu pieklūstamības vadlīnijas**
- 4.2. Zīmes ieteicamais minimālais izmērs ir 300x400 mm. Pieļaujams izvietot lielāka izmēra zīmes.
- 4.3. Zīmes grafiskā forma ieteicama signālbaltā (RAL-9003 vai Pantone 705) krāsā, zīmes fons – zaļā krāsā (RAL 6032 vai Pantone 3288).

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

- **2.1. Ukrainas pieredze (raksts)**
- **Paskaidrojums: Kāpēc Kijevas patversmes nespēj nodrošināt civiliedzīvotājus aizsardzību pret Krievijas uzbrukumiem**
- Kiyv POST autors: Sergii Kostezh, 2026. gada 1. augusts, plkst. 10:50

ANO 2025. gadā Ukrainā reģistrēja 2 514 civiliedzīvotāju nāves gadījumus — aptuveni par trešdaļu vairāk nekā 2024. gadā. 2026. gada pirmajos sešos mēnešos tika reģistrēti vēl 1 396 nāves gadījumi. Ja šis temps saglabāsies, 2026. gada upuru skaits pārsniegs pagājušā gada rādītāju par vairāk nekā 10 %.

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

- 2.1. Ukrainas pieredze (raksts)
- „Problēma ir tā, ka cilvēki ne vienmēr zina, kur atrodas patversmes viņu dzīvesvietas tuvumā, turklāt daudzi citi izvēlas tās neizmantot,” teica viens no amatpersonām. „Saskaņā ar mūsu Pašvaldības drošības un ārkārtas situāciju departamenta datiem, patversmēs ir pietiekami daudz vietu. To uzturēšana ir atsevišķs jautājums. Pēdējo četru gadu laikā daudzas iekārtas ir modernizētas, uzceltas vai atjaunotas, lai gan rezultāti ir bijuši dažādi.

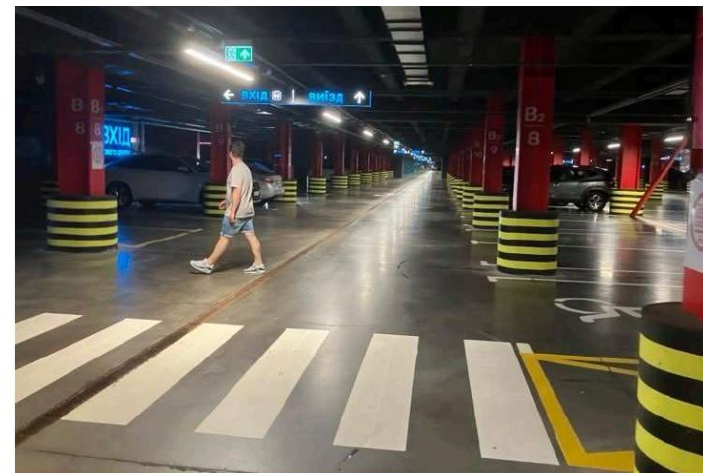
Shelter in the Nyvky underground passage. (Image via Sergii Kostezh/Kyiv Post)

Shelter in the Nyvky underground passage. (Image via Sergii Kostezh/Kyiv Post)

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

- **2.1. Ukrainas pieredze (raksts)**
- **Nakšņošana metro vai labi aprīkotā patvērumā nozīmē, ka tiek zaudēta visa nakts miega.** Pēc īsas atpūtas vai tās pilnīgas trūkuma no cilvēkiem joprojām tiek sagaidīts, ka nākamajā dienā viņi darbosies kā parasti. Tajā pašā laikā liela mēroga uzbrukumi var notikt ik pēc divām vai trim naktīm.

New-built underground parking and shelter in the new trade center in Kyiv. (Image via Sergii Kostezh/Kyiv Post)

An underground pedestrian crossing in Desnianskyi District. (Image via Sergii Kostezh/Kyiv Post)

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.1. Ukrainas pieredze (raksts)

■ Kāda ir alternatīva?

Jau desmitiem gadu galvenā alternatīva speciāli izbūvētai patversmei ir dzīvojamās ēkas pagrabs.

Tās galvenā priekšrocība ir tā, ka tas atrodas zem zemes līmeņa un ir atdalīts no pārējās ēkas konstrukcijas. Tomēr vairāki gadījumi, kad cilvēki gāja bojā, patveroties pagrabos, ir izraisījuši to, ka daudzi iedzīvotāji nevēlas tos izmantot

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

- **2.1. Ukrainas pieredze (publikācija)**
- OLEKSANDRS ČUPAKS – Ekonomikas programmu vadītājs nevalstiskajā analītiskajā centrā „Ukrainas stratēģisko pētījumu centrs”
- **Ukrainas patvēruma sistēma: kāpēc civiliedzīvotāji joprojām ir pakļauti Krievijas uzbrukumiem**
- SABIEDRĪBA 2026. gada 28. jūlijs, 13:50

Ukrainas patvērumu noteikumi ir izklāstīti valsts būvnormatīvā DBN V.2.2-5:2023. Tomēr arhitekti norāda, ka pašā dokumentā ir iestrādāts trūkums: tas nav izstrādāts, ņemot vērā visu to apdraudējumu spektru, ar ko šobrīd saskaras Ukrainas patvērumi. Kā norāda Ukrainas Arhitektu nacionālās savienības biedri, tostarp Serhijs Rasputnijs un Tetjana Zbidkova, šīs nepilnības tieši ietekmē patversmju spēju aizsargāt cilvēkus.

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.1. Ukrainas pieredze

Īpaši svarīga ir teikums ievada daļā: „**Šie standarti neattiecas uz projektēšanas scenārijiem, kuros paredzēts munīcijas tiešs trieciens ar eksploziju uz virsmas vai tiešā tuvumā aizsardzības iekārtu sienām (pārseguma konstrukcijām) (izņemot tiešu triecienu ar šķembām)**”

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.1. Ukrainas pieredze

Ukrainas patverstnes parasti nav projektētas, ņemot vērā divus galvenos riskus: **liela skaita cilvēku koncentrāciju vienā vietā un laiku, kas nepieciešams, lai nokļūtu drošībā.** Ņemot vērā Krievijas taktiku, tas ir nopietns vājums. Krievijas bruņotie spēki ir atkārtoti uzbrukuši vietām, kur pulcējas cilvēki, neatkarīgi no tā, vai tie ir civiliedzīvotāji vai militārpersonas.“

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.1. Ukrainas pieredze

Tā kā Krievijas raķetes sasniedz Ukrainas pilsētas dažu minūšu laikā, **prioritāte ir vienkārša: cilvēkiem jābūt iespējai ātri nokļūt drošībā, un patvērumos jāizvairās no liela skaita cilvēku koncentrēšanās vienā vietā.** Izraēlas individuālās un kolektīvās aizsardzības modelis piedāvā vienu no iespējamajiem risinājumiem.

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.2. Izraēlas pieredze

Konkrētais apdraudējuma trauksmes izziņošana nosaka pielaujamo evakuācijas laiku un tas ir **60-90 sekundes**, kas citu cilvēku iesaisti ārkārtīgi ierobežo.

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.2. Izraēlas pieredze

- 1991. gada janvārī, Persijas līča kara laikā, Izraēlu skāra 39 Irākas „Scud” raķetes. Civiliedzīvotājiem nācās meklēt patvērumu noslēgtās telpās ar gāzes maskām, taču lielākajā daļā dzīvokļu nebija iebūvētas aizsargtelpas. Secinājums bija skaidrs: Izraēlai bija nepieciešama aizsardzība dzīvokļu līmenī.
- **1992. gadā** tika pieņemts **grozījums Plānošanas un būvniecības likumā (Civilās aizsardzības noteikumi)**, kas paredzēja, ka katrā jaunā dzīvojamā vienībā ir jābūt **„Mamad” (Merhav Mugan Dirti — dzīvokļa līmeņa aizsargātai telpai)**. Šie ir vieni no nozīmīgākajiem būvniecības noteikumiem Izraēlā.

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.2. Izraēlas pieredze

Obligāts nosacījums jaunbūvēs

Visās jaunbūvēs, par kurām būvatļauja iesniegta no 1992. gada, ir jābūt:

1. **Mamad** (dzīvokļa līmeņa aizsargātajai telpai) katrā dzīvojamajā vienībā
2. **Mamak** (stāva līmeņa aizsargātajai telpai) kā alternatīvai noteiktās ēkās
3. **Mamam** (iestādes līmeņa aizsargātajai telpai) sabiedriskajās ēkās — skolās, slimnīcās, biroju ēkās

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.2. Izraēlas pieredze

Obligāts nosacījums jaunbūvēs

- Mamadam jāatbilst **Izraēlas standartam 4910:**

Prasība Specifikācija

- Minimālā platība- 9 m²
- Sienu biezums -30 cm dzelzsbetons (B-30). Griestu augstums-Vismaz 2,5 metri
- Durvis - Tērauds, DR-4 klase, atveramas no abām pusēm , Nepārtraukta gumijas blīve ap visu durvju rāmi. Logi - Maksimālais izmērs 50x30 cm, ar tērauda aizsargslēgi
- Hermētiskums Filtrēšana -NBC sistēma ārsienā
- Elektrorozete un apgaismojums. Tālruņa pieslēgums (jaunās ēkās — internets)

2. Aktuāli ārvalstu pieredzes piemēri

■ 2.2. Izraēlas pieredze

Obligāts nosacījums jaunbūvēs

- Mamadam jāatbilst Izraēlas standartam 4910:

Prasība Specifikācija šogad ir papildināta atļaujot iekļaut WC un palilein;at koējo drošības telpas platību līdz 15m²

Dzīvokļa līmeņa aizsardzība nodrošina relatīvu drošību cilvēkiem ar funkcionāliem, maņu un konitīvajiem traucējumiem.

PALDIES PAR UZMANĪBU !

uldis.balodis@arhitekti.lv

Latvijas Arhitektu savienība

Torņa iela 11, Rīga, LV-1050, Latvija, tel. +371 67212802, +371 20028097
latarh@latarh.lv www.latarh.lv